

illegale zender. Dit plan werd, in diep geheim maar met goedkeuring van minister-president Gerbrandy, grotendeels uitgewerkt door een van de functionarissen van de Regeringsvoorlichtingsdienst, de vindingrijke journalist Meijer Sluysen. Hij bedacht de naam voor de 'geheime zender': 'De Flitspuit' (de voornaamste slagzin luidde: 'Duitse luizen in Hollandse huizen / Ze moeten er uit, neem de flitspuit!') en Sluysen schreef ook de teksten; daarbij combineerde hij zijn fenomenaal geheugen met berichten uit Nederlandse bladen die uit Stockholm (waar die bladen enkele dagen na verschijning aankwamen) naar Londen geseind werden. De eerste programma's van 'De Flitspuit' werden begin juli uitgezonden. Sluysen liet een hele campagne inzetten die aanknoopte bij de propaganda voor dienstneming aan het oostelijk front; hij propageerde 'een nieuw herkenningsteken':

'We beschrijven met onze arm in de lucht een groot vraagteken met een punt er onder en dat doen we steeds als we zo'n landverrader van Mussert zien in een aepakkie of met zijn bloedinsigne op tegenkomen. We doen onze hand op en dan denkt hij dat we 'Houzee' willen groeten, maar opeens verstrakt zijn gezicht want we maken met onze hand het vraagtekengebaar met de punt er onder, en de vent weet wel wat dat betekent. Dat vraagteken betekent namelijk: 'Waarom ben jij nog niet naar Rusland? Wat doe je nog hier in het land? Weet je niet dat er in Rusland een kogel op je ligt te wachten? Waarom talm je nog, schurk?''¹

De bezetter constateerde vrij spoedig dat de zender van 'De Flitspuit' in Engeland stond: peilingen vanuit Oslo en Parijs toonden dat aan, maar die kennis drong slechts langzaam tot alle echelons van het Duitse apparaat door: eind augustus was bijvoorbeeld de *Küstenüberwachungsstelle* Den Helder in de buurt van Anna Paulowna nog steeds op zoek naar de geheimzinnige zender. Ook de technici van de Philipsfabrieken wisten er spoedig achter te komen dat de programma's van 'De Flitspuit' uit Engeland kwamen, maar ze hielden die kennis voor zich. Nagenoeg iedere Nederlandse radioluisteraar was er van overtuigd dat 'De Flitspuit' een geheime zender was die telkens van een andere plaats in bezet gebied uitzond en medewerkers had in alle delen des lands; Sluysen wist die indruk door gefingeerde 'instructies' aan die medewerkers te versterken. In een wip was 'De Flitspuit' het gesprek van de dag. De *BBC*, Radio Oranje en 'De Brandaris' kon men mede op de lange- en middengolf beluisteren, maar 'De Flitspuit' uitsluitend op de korte golf. Er ontstond dan ook een ware jacht op radio's waarmee men kortegolf-uitzendingen kon volgen. De rauwe taal van de twee vaste sprekers, 'Jacob' en 'Griet', was de volksmassa welkom: avond aan avond hoorden

¹ Tekst, 21 juli 1941, in CDI, 15.0578-82.